

RAPPORTAGE

**HUYSSITTERWEG 4
STOMPWIJK
GEM. LEIDSCHENDAM-
VOORBURG**

**ARCHEOLOGISCH
BUREAUONDERZOEK**

OPDRACHTGEVER:

**GRANNEMAN
PROJECTONTWIKKELING BV
LEIDSCHENDAM**

Hazenberg rcheologie

Colofon

1Arch/Hazenberg Archeologie

Titel: Huyssitterweg 4, gem. Leidschendam-Voorburg – archeologisch bureauonderzoek;
Hazenberg AMZ Publicatie 2018 - 6

Opdrachtgever: Granneman Projectontwikkeling BV, Huyssitterweg 37, 2266 HE, Leidschendam.

Auteurs: [REDACTED]
Autorisatie: [REDACTED] senior-archeoloog
Versie: concept

Datum: december 2018

© 2018 1Arch / Hazenberg Archeologie

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hazenberg Archeologie.

Contactgegevens 1Arch / Hazenberg Archeologie

Contactpersoon: De heer [REDACTED]
Telefoon: 071-512 62 16 / [REDACTED]
E-mail: [REDACTED]
Postadres: Van Bemmelenstraat 33, 2313 RA Leiden

Contactgegevens opdrachtgever

Organisatie: Granneman Projectontwikkeling BV
Contactpersoon: [REDACTED]
Telefoon: 070 / 3271600
E-mail: [REDACTED]

PERIODEN		
Paleolithicum		
tot 300000 C14		VROEG
van 300000 tot 35000 C14		MIDDEN
van 35000 tot 8800 v. Chr.		LAAT
Mesolithicum		
van 8800 tot 7100 v. Chr.		VROEG
van 7100 tot 6450 v. Chr.		MIDDEN
van 6450 tot 5300 v. Chr.		LAAT
Neolithicum		
van 5300 tot 4200 v. Chr.		VROEG
van 4200 tot 2850 v. Chr.		MIDDEN
van 2850 tot 2000 v. Chr.		LAAT
Bronstijd		
van 2000 tot 1800 v. Chr.		VROEG
van 1800 tot 1100 v. Chr.		MIDDEN
van 1100 tot 800 v. Chr.		LAAT
IJzertijd		
van 800 tot 500 v. Chr.		VROEG
van 500 tot 250 v. Chr.		MIDDEN
van 250 tot 19 v. Chr.		LAAT
Romeinse Tijd		
van 19 tot 70 n. Chr.		VROEG
van 70 tot 270 n. Chr.		MIDDEN
van 270 tot 450 n. Chr.		LAAT
Middeleeuwen		
van 450 tot 1050 n. Chr.		VROEG
van 1050 tot 1250 n. Chr.		VOL
van 1250 tot 1500 n. Chr.		LAAT
Nieuwe Tijd		
van 1500 n. Chr. tot heden		

Tabel 1: Archeologische tijdsperioden

SAMENVATTING

Granneman Projectontwikkeling BV (Leidschendam) is voornemens op het perceel aan de Huyssitterweg 4 (gemeente Leidschendam-Voorburg) een tweetal kavels te bebouwen. Het plangebied bevat begroeiing (struiken en bomen) langs de kant van de Huyssitterweg, de rest van het terrein bestaat uit gras, een vijver en is in gebruik als tuin.

De planlocatie ligt in de voormalige Gecombineerde Huiszitter en Meeslouwerpolder, tegenwoordig de Meeslouwerpolder geheten. Deze polder is nagenoeg geheel afgeveend ten behoeve van turfwinning. Lokaal kan er restveen aanwezig zijn, of ligt de klei uit het laagpakket van Wormer aan het oppervlak. Deze kleilagen lopen soms door tot diep in de bodem en hun aanwezigheid is het resultaat van de maritieme ontstaansgeschiedenis van het gebied. Lokaal kan er ook een (vroeger diep gelegen) oeverwal worden aangetroffen.

Door het plangebied liepen in het verleden twee sloten die als redelijk verstoorde locaties kunnen worden aangemerkt. De rest van de planlocatie lijkt niet ernstig verstoord. In het plangebied heeft – voor zover valt vast te stellen – nooit bebouwing gestaan. Na de vervening en droogmakerij in de regio heeft het plangebied gediend als weidelandschap. Historische bebouwing valt niet te verwachten in het plangebied.

RAAP archeologisch adviesbureau heeft in 2012, bij het opstellen van een gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingskaart, deze locatie een lage archeologische verwachting gegeven.

Direct grenzend aan het noorden van het plangebied is echter de aanwezigheid van een overwal geconstateerd met mogelijke bewoningsporen uit het Neolithicum. Niet valt uit te sluiten dat deze oeverwal, die een hoge archeologische verwachting heeft, ook nog aanwezig is in het plangebied.

Omvang en kwaliteit van een mogelijk oeverwal in het plangebied is afhankelijk van de mate van bewerking/verstoring in het verleden en de loop van deze oeverwal. De kans op het aantreffen van vondsten en sporen na het Neolithicum lijkt laag gezien de afvening van het gebied. Voor de periode vanaf het Neolithicum krijgt het plangebied daarom een lage verwachting mee.

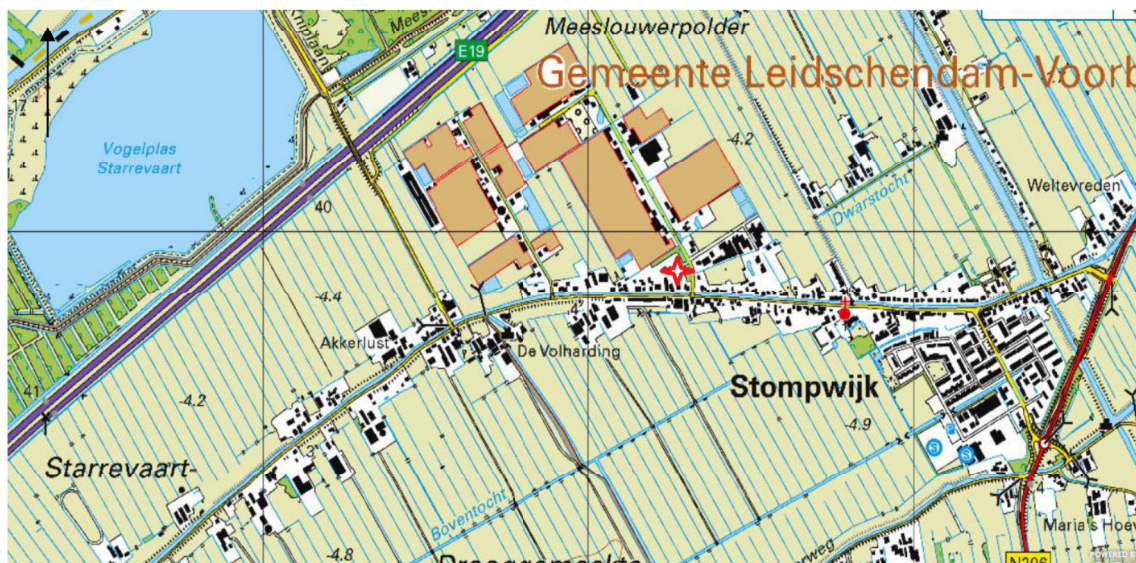
Gezien de geringe omvang van het plangebied adviseert Hazenberg Archeologie een vier/vijftal boringen te laten zetten of anders zoveel als nodig is om de aan- of afwezigheid van een oeverwal aan te tonen. Het lijkt raadzaam in ieder geval op elk van de bouwkavels – daar waar de bodem hoogstwaarschijnlijk het meest verstoord gaat worden – een boring te zetten. Op basis van de uitkomsten van dat booronderzoek kan worden vastgesteld of er mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn en of de voorgenomen bodemverstorende werkzaamheden hieraan onevenredige schade toebrengen en of vervolgonderzoek noodzakelijk is.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	4
INHOUDSOPGAVE	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	6
1. INLEIDING	7
1.1. Aanleiding	7
1.2. Onderzoeksdoel	7
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	7
1.4. Onderzoeksopzet	9
1.5. Huidig grondgebruik en verwachte bodemingrepen	9
2. BUREAUONDERZOEK	10
2.1. Methode	10
2.2. Resultaten	10
2.3. Gespecificeerde archeologische verwachting	17
3. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	17
3.1. Conclusie	18
3.2. Aanbevelingen	19
3.3. Beoordeling	19
BRONNEN	20
BIJLAGE 1 INRICHTINGSPLAN	21

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Leidschendam-Voorburg
Plaats	Stompwijk
Adres	Huyssitterweg 4
Toponiem	n.v.t.
Kaartblad	30H
Coördinaten (X/Y) Centrum	X/Y: 91267/456879
Kadastraal nr.	Stompwijk, nr. 1964 en 1965, sectie: B
Oppervlakte plangebied	Ca. 2000 m ²
Hoogte maaiveld	Ca. 2.7 m. - NAP
Grondwatertrap	IIb
Bevoegd gezag	Gemeente Leidschendam-Voorburg
Contactpersoon bevoegd gezag	Gemeente Leidschendam-Voorburg Afd. WVL/Archeologie [REDACTED] Postbus 905 2270 AX Voorburg E-mail: [REDACTED]
Huidig grondgebruik/bestemming	Bomen, gras, vijver en in gebruik als tuin
Historisch grondgebruik	weiland
Geplande bestemming	Bewoning en erf (nieuwbouwhuizen)
Datum onderzoeksanmelding	Volgt na goedkeuring rapport

Afb. 2: Afbeelding van het plangebied (met een rode ster aangegeven) op de topografische kaart (2017); het plangebied ligt in de Meeslouwerpolder (gem. Leidschendam-Voorburg); Bron: www.topotijdreis.nl

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

In december 2018 heeft 1Arch B.V./Hazenbergh Archeologie in opdracht van Granneman Projectontwikkeling BV een archeologisch bureauonderzoek opgesteld met betrekking tot de planlocatie Huyssitterweg 4, in de gemeente Leidschendam-Voorburg. De opdrachtgever is voornemens in het plangebied op een tweetal bouwkavels huizen (evt. met een kelder) te bouwen. Het plangebied bevat begroeiing (bomen) langs de kant van de Huyssitterweg, de rest van het terrein bestaat uit gras, een vijver en is in gebruik als tuin (opgave opdrachtgever). Aan de zijkant van de kavels wordt de nieuwe rondweg aankomende jaren aangelegd. Zie voor wat betreft de nu bekende inrichting van de planlocatie Bijlage 1.

Door deze werkzaamheden bestaat de kans dat eventuele aanwezige archeologische waarden worden verstoord dan wel worden vernietigd. De planlocatie ligt in het bestemmingsplan Stompwijk (NL.IMRO.1916.Stompwijk-VG01) vastgesteld in 2016. In dit bestemmingsplan heeft de planlocatie een dubbelbestemming archeologie, te weten 'waarde archeologie 3'. Deze waarde heeft een vrijstellingsgrens voor bodem verstorende werkzaamheden tot 100 m² en die dieper reiken dan 30 cm. -mv. De nu voorgestelde werkzaamheden overschrijden deze vrijstellingsgrens. De gemeente is derhalve bevoegd van de vergunningaanvrager een archeologisch rapport te vragen waarin de archeologische waarde van de gronden wordt vastgesteld. Dit rapport bevat het archeologische bureauonderzoek waaruit blijkt of en zo ja op welke wijze er schade kan worden toegebracht aan mogelijk aanwezige archeologische waarden en hoe daar in het vervolg mee kan worden omgegaan.

1.2. Onderzoeksdoel

De eerste stap in het AMZ-proces betreft het opstellen van een archeologisch bureauonderzoek. Dat heeft als doel een gespecificeerde verwachting te geven voor mogelijke aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied. Deze gespecificeerde verwachting is gebaseerd op de beschikbare kennis over archeologische vindplaatsen binnen en rondom het plangebied, de bodemopbouw en paleo-landschappelijke ontwikkeling, alsmede de bekende bewoningsgeschiedenis ter plaatse. Vervolgens wordt aan de hand van het bouwplan vastgesteld welke risico's er zijn op verstoring of vernietiging van het archeologisch bodemarchief binnen het plangebied. Tenslotte wordt een aanbeveling gegeven over het vervolg. De conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek zullen worden beoordeeld door het bevoegd gezag dat vervolgens een besluit neemt over eventueel vervolgonderzoek.

Doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende en/of te verwachten archeologische waarden. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen en omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden, en aardwetenschappelijke gegevens.

Het resultaat van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting voor het gebied, waarin uitgesproken wordt of archeologische waarden in het gebied verwacht worden, waar deze zich bevinden en welke waarden het betreft. Tevens worden de mogelijke gevolgen van de voorgenomen bodem verstorende werkzaamheden geïnventariseerd. Op basis van deze gespecificeerde archeologische verwachting stelt Hazenbergh Archeologie een aanbeveling op.

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

Het plangebied grenst in het oosten aan de Huyssitterweg, ten noorden van het plangebied is sprake van een deel braakliggend terrein, in het zuiden sluit het aan op de perceelsgrens van een tweetal huizen gebouwd aan het water langs de Doctor van Noortstraat en in het westen grenst het aan het erf van een ook daar destijds gebouwd huis aan het water langs de Doctor van Noortstraat. Het plangebied heeft een rechthoekige vorm; het maaiveld ligt op ca. 2.70 meter -NAP.

Voor het opstellen van een gespecificeerde verwachting voor het plangebied is niet alleen gekeken naar het plangebied, maar ook naar de omgeving. Voor het onderzoeksgebied is als begrenzing een

straal van 500 m rondom het plangebied gekozen. De straal van 500 m is dusdanig gekozen dat relevante onderzoekmeldingen en waarnemingen aan bod komen. De ligging van het plangebied is weergegeven op afbeelding 2a en 2b.

Afb. 2a: Het plangebied, rood omlijnd, weergegeven op Google Earth. (bron: Google Earth 2018, datum opname: 2005)

Afb. 2b: Op het rechterdeel van deze foto (genomen in oostelijke richting) is het noordelijke deel van de planlocatie zichtbaar; de bomenrij langs de Huyssitterweg is goed zichtbaar; bron: Milieu adviesbureau Adverbo, 2016

1.4. Onderzoeksopzet

Bureauonderzoek

Het bureauonderzoek bestaat uit het inventariseren van bestaande relevante archeologische en aardkundige informatie binnen het plangebied. Het bureauonderzoek is opgezet conform de richtlijnen in het protocol bureauonderzoek (protocolnummer 4002) van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 4.1.

Het bureauonderzoek beoogt de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

1. Zijn er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bekende archeologische resten bekend? Zo ja, is bekend wat de aard, omvang, ligging, datering van deze resten is?
2. Worden binnen de grenzen van het plangebied archeologische resten verwacht? Zo ja, wat is de omvang, ligging, aard en datering van deze verwachte resten?
3. In hoeverre hebben (sub)recente Ingrepen binnen de plangebieden eventueel aanwezige archeologische waarden aangetast?
4. Is vervolgonderzoek noodzakelijk om de eventueel aanwezige resten op te sporen of om de waarde ervan te bepalen?
5. Welke archeologische waarden bevinden zich in de directe omgeving, doch buiten de grenzen van het onderzoeksgebied, in een straal van 500 m?

Het rapport besluit met een gespecificeerde archeologische verwachting en een daaruit voortvloeiend selectieadvies. Dit advies wordt voorgelegd aan het bevoegd gezag. Dat neemt het uiteindelijke besluit of en zo ja welke vervolgstappen de vergunningaanvrager moet nemen met betrekking tot de archeologische monumentenzorg.

1.5. Huidig grondgebruik en verwachte bodemingrepen

Er bevindt zich geen bebouwing in het plangebied. Aan de gehele oostkant van het plangebied, langs de Huyssitterweg, bevindt zich groen in de vorm van hoge bomen. De rest van het plangebied bestaat uit gras, er is een vijver aanwezig en wordt gebruikt als tuin.

Het terrein kent twee bouwkavels. Hierop wil de opdrachtgever bouwen. Of er kelders worden aangelegd is nog onbekend. Het ligt voor de hand aan te nemen dat in ieder geval de bouwkavels zullen worden verstoord door de voorgenomen bouw. In welke mate de rest van het plangebied wordt verstoord is vooralsnog niet duidelijk.

2. BUREAUONDERZOEK

2.1. Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de KNA, versie 4.1. De werkzaamheden bestonden uit het verzamelen en interpreteren van aardwetenschappelijke informatie (uit geologische, geomorfologische en bodemkundige kaarten en bronnen), archeologische informatie, en het bestuderen van historische en historisch-geografische bronnen (historische en topografische kaarten). Daarnaast is aanvullend relevante informatie verzameld over de plannen en het plangebied.

De volgende bronnen zijn geraadpleegd:

- Archeologische Monumentenkaart AMK (via ARCHIS)
- landelijke archeologische database ARCHIS
- historische kaarten
- gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart
- het vigerende bestemmingsplan
- bodemkaart 1:50.000 (via bodemdata.nl / ARCHIS)
- geomorfologische kaart 1:50.000 (via ARCHIS)
- eventuele luchtfoto's onderzoeksgebied (Google Earth)
- topografische kaart 1:25.000 (Topografische Dienst, Emmen)
- relevante publicaties en literatuur
- aanvullende informatie van de opdrachtgever, bestaand uit historische rapporten opgesteld door de gemeente Leidschendam-Voorburg van locaties in de buurt, o.a. van het naastgelegen perceel aan de noordkant van het plangebied,

2.2. Resultaten

Geologie en landschapontwikkeling

In het West-Nederlandse kustgebied liggen afzettingen van de Formatie van Naaldwijk aan het oppervlak. Dit zijn afzettingen die in mariene omstandigheden gedurende het Holoceen (11.500 jaar geleden tot heden) zijn afgezet. Door de relatieve zeespiegelstijging, die vanaf het begin van het Holoceen een aanvang neemt, komt West-Nederland vanaf het Vroeg-Atlanticum (ca. 7000 voor Chr.) in de invloedssfeer van de zee, waardoor tot ver achter de huidige kustlijn mariene sedimenten zijn afgezet. Aanvankelijk bestaat dit sediment uit klei dat in een lagunair milieu is afgezet, latere sedimenten bestaan vooral uit zandige wad- en kwelderafzettingen. Deze laatste afzettingen worden vaak aangeduid als oude blauwe zeeklei; het hele pakket aan mariene afzettingen rekent men tot het Wormer laagpakket (voorheen afzettingen van Calais genoemd).

In de periode tussen ca. 5000 en 2500 voor Chr. ontstaan evenwijdig aan kustlijn strandwallen, waarop zich op den duur duinen ontwikkelen (de zogenaamde oude duinen). Dit complex aan strandwallen en duinen groeit geleidelijk uit tot een met uitzondering van enkele zeegaten gesloten kustbarrière, waardoor de invloed van de zee op het achtergelegen gebied afneemt en er over grote gebieden veenvorming kan opgetreden (Hollandsveen). Later, in het Subatlanticum (vanaf ca. 1100 na Chr.), neemt de invloed van de zee weer toe. Via de nog bestaande zeegaten in de kustbarrière kan de zee tot in het achterland doordringen. Hierbij is op veel plekken het veen weggeslagen en zijn er opnieuw mariene sedimenten in West-Nederland afgezet, zij het nu met name in de vorm van geulafzettingen en over een veel minder groot oppervlak dan het gebied met de oudere zeekleiafzettingen van het Wormer laagpakket.

Het plangebied ligt aan de rand van het Utrechts-Hollands veengebied (archeo-regio: Hollandsveen gebied). Richting het westen beginnen de strandwal- en duinafzettingen. Vanaf de 11-de eeuw na Chr. is men vanaf deze strandwallen het veengebied gaan ontginnen; rondom Zoetermeer mogelijk al in de 10-de eeuw. De ontginning van het veengebied vond plaats langs zogenaamde ontginningslinten: langgerekte stroken met weteringen en bewoning. De Stompwijkerweg (nu deels bekend als Doctor van Noortstraat) waaraan het plangebied nagenoeg ligt, is zo'n ontginningsas. De verkaveling is haaks op deze assen aangelegd. Vanaf de 16-de eeuw zijn grote delen van het

veengebied afgegraven ten behoeve van turfwinning, waardoor grote waterplassen zijn ontstaan. Weer later, vanaf de 17-de eeuw, zijn veel van de veenplassen drooggemalen, waardoor zogenaamde droogmakerijen ontstonden.

Ook het plangebied ligt in een droogmakerij. De drooglegging hiervan vond plaats door middel van zogenaamde molengangen. Langs de randen van droogmakerijen zijn nog de hoger gelegen bovenlandstroken aanwezig. Dit zijn de oorspronkelijke ontginningslinten, die niet zijn afgegraven. In de polder is de drooggevalen grond in evenwijdige en gelijkmatige kavels opgedeeld, haaks op de oorspronkelijke ontginningslinten.

Op de geomorfologische kaart ligt de planlocatie in een gebied omschreven als 'Vlakte van getij-afzettingen'. (2M 72), zie afbeelding 3). Het betreft hier een ondergrond die grotendeels is ontstaan door maritieme processen.

Afb. 3: De planlocatie op de geomorfologische kaart; ter plekke van de planlocatie is sprake van een 'vlakte van getij-afzettingen' (2M 72); ten zuiden en oosten van het plangebied' (grijs gekleurd) is sprake van de aanduiding 'lage veenrest-dijk' (4K35) (bron: Archis III, RCE).

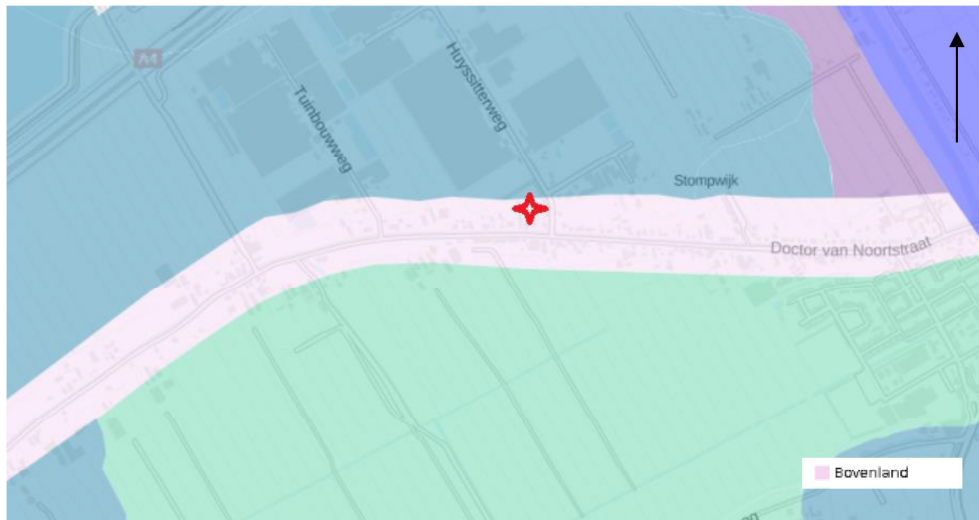
Bodem en conservering

In het poldergebied heeft zich veen gevormd, maar dit is vanaf de Late Middeleeuwen ten behoeve van turfwinning soms afgegraven. Waar men het veen heeft afgegraven zijn veenplassen ontstaan, maar nadat deze waren drooggelegd kwam hier de zogenaamde oude blauwe zeeklei (Wormer laagpakket) weer bloot te liggen. Soms treffen we nog dunne lagen restveen aan en ook de niet afgegraven bovenlandstroken bestaan nog uit veen.

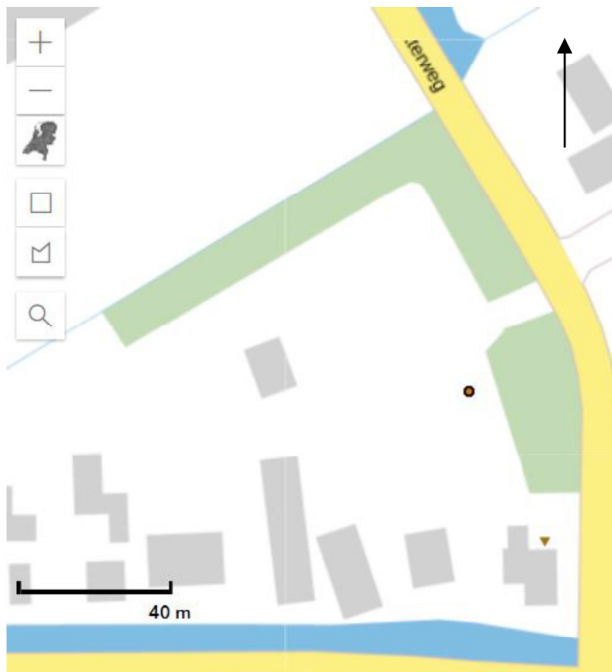
In de polders van Leidschendam vinden we soms smalle kreekruigen met er tussen liggende kommetjes met modderklei en soms dunne lagen restveen. Deze modderklei bestaat uit slappe kalkloze zware klei (pMo80). Daarnaast kunnen er wadaflzettingen van overwegend lichte zavel en fijn zand worden aangetroffen. Dit betreft poldervaaggronden en leek-/woudeerdgronden.

Op de bodemkaart (zie afbeelding 4) is vast te stellen dat het plangebied nog net wordt weergegeven op een 'bovenlandse-strook'. Dat betreft een veenpakket op een vlakte van getijafzettingen. Raadpleging van het Dinoloket laat zien dat er in het plangebied één boring is gezet.¹ Zie voor wat betreft de locatie van deze boring afbeelding 5. De eerste 40 centimeter van de bodem in deze boring bestaat uit veen (Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket), daarna volgt er klei tot een diepte van 5.00 meter -mv (Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer). Deze boring bevestigt de bodemopbouw zoals die grotendeels te verwachten is in dit gebied: (rest) veen op klei.

¹ Het betreft de boring met nr. B30H1032

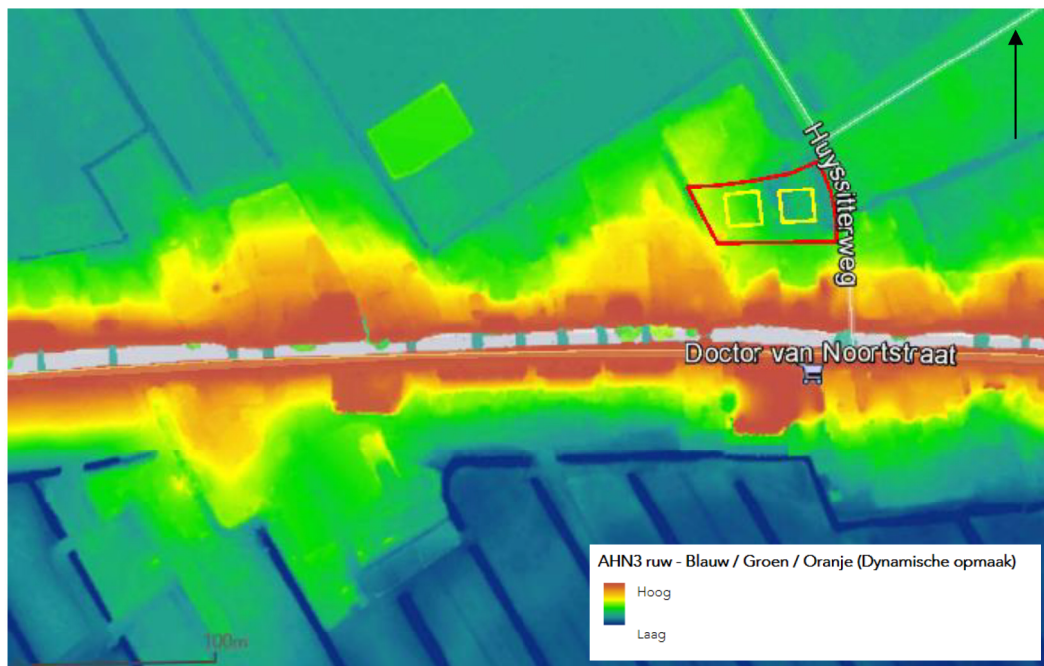

Afb. 4: De planlocatie op de bodemkaart (schaal: 1:50.000); de planlocatie wordt op deze kaart weergegeven nog net liggend op een bovenlandse strook; dit betreft een 'veenpakket op een 'vlakte van getij-afzettingen' (bron: Archis 3, RCE).

Afb. 5: Weergave van de locatie van de in het Dinoloket aangegeven boring in het plangebied: bron: www.dinoloket.nl

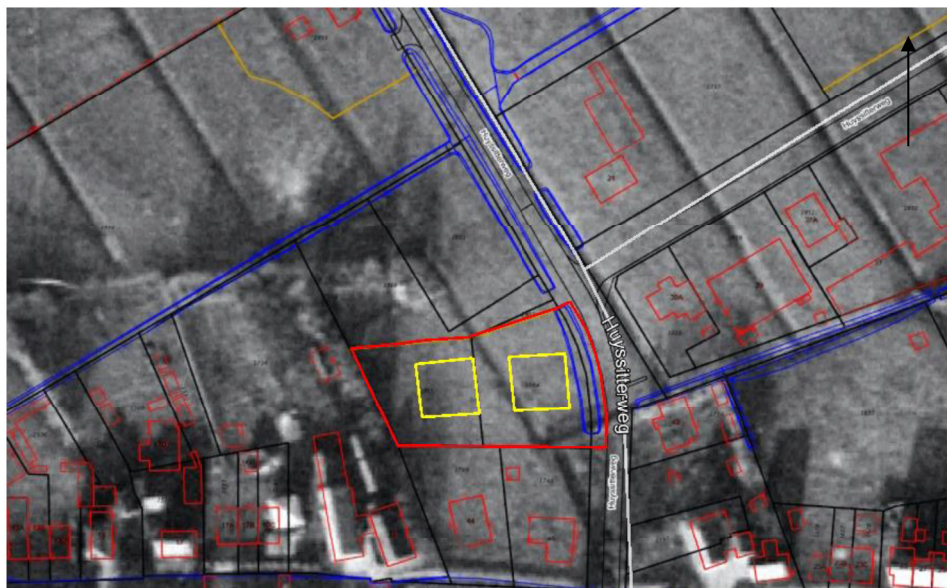
Op de onderstaande afbeelding (afb. 6) is de planlocatie weergegeven op een uitsnede uit het Actueel Hoogtregister Nederland (AHN 3). Goed valt waar te nemen dat de weg hoger is gelegen en dat de omringende weilanden laag (lager) liggen. De planlocatie ligt op ca. 2.7 m. - NAP.

Afb. 6: Uitsnede uit Actueel Hoogtregister Nederland 3; de planlocatie is rood omlijnd weergegeven: bron www.ahnargisonline.nl en Google Earth.

Verstoringen

Uit milieutechnische rapporten en historische rapporten van de gemeente Leidschendam-Voorburg² blijkt dat in het plangebied vroeger sloten aanwezig waren. Het betreft een noord-zuid en een oost-west lopende sloot. De noord-zuid-sloot loopt bijna midden door het plangebied, de oost-west-sloot bevindt zich in het zuidoostelijk deel van het plangebied. Zie afbeelding 7.

Afb. 7: De planlocatie (rood omlijnd) weergegeven op een luchtfoto uit 1954; door het plangebied liepen destijds twee sloten; bron foto: gemeente Leidschendam-Voorburg.

² (2015) Historie, Huyssitterweg 14-16 te Leidschendam, gemeente Leidschendam Voorburg afd. RO.

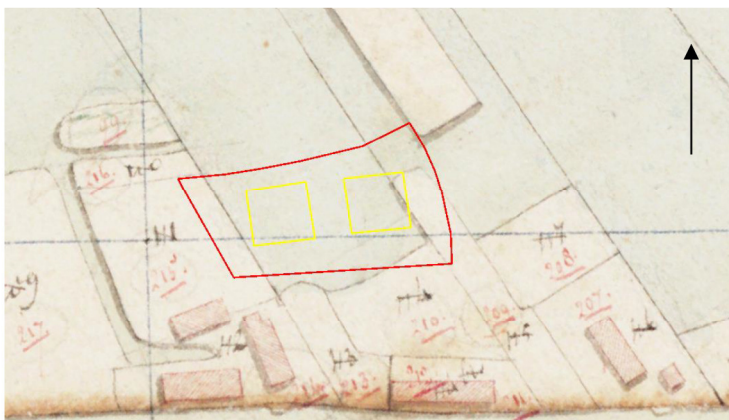
Over de vulling van de bodem valt geen duidelijkheid te krijgen. Enerzijds wordt gesteld dat deze sloten (althans die op het noordelijk aangrenzende perceel) zijn opgevuld met bodemeigen grond, anderzijds valt ook te lezen dat grondeigenaren dergelijke sloten opvullen met puin. Deze laatste praktijk was zeker niet ongewoon in de tijd dat de sloten werden gedempt (dat gebeurde in dit geval eind jaren vijftig/begin jaren zestig). Verdere diepe verstoringen zijn niet bekend. Van het iets noordelijk gelegen terrein wordt wel melding gemaakt³ dat het iets hoger ligt en dat het mogelijk zou zijn opgehoogd.

Historische ontwikkeling, kaartmateriaal en bouwhistorische informatie

Op oudere historische kaarten (zie hieronder de kaart van Blaeu uit 1657) kan worden vastgesteld dat halverwege de 17de eeuw de 'Stompwycker wech' – en daarmee dus ook het plangebied - reeds wordt afgebeeld. Ter plekke van de planlocatie is geen bebouwing aangegeven. Zie afbeelding 8. Op afbeelding 9 is de situatie weergegeven zoals die kadastraal is vastgelegd op de Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Stompwijk, Zuid Holland, sectie B, blad 01 (MIN08199B01).

Afbeelding 8. Uitsnede uit de kaart van Blaeu uit 1657, op deze kaart is de 'Stompwycker wech' reeds aangegeven; het plangebied is aangegeven met een rode ster; bron: Regionaal Archief Leiden)

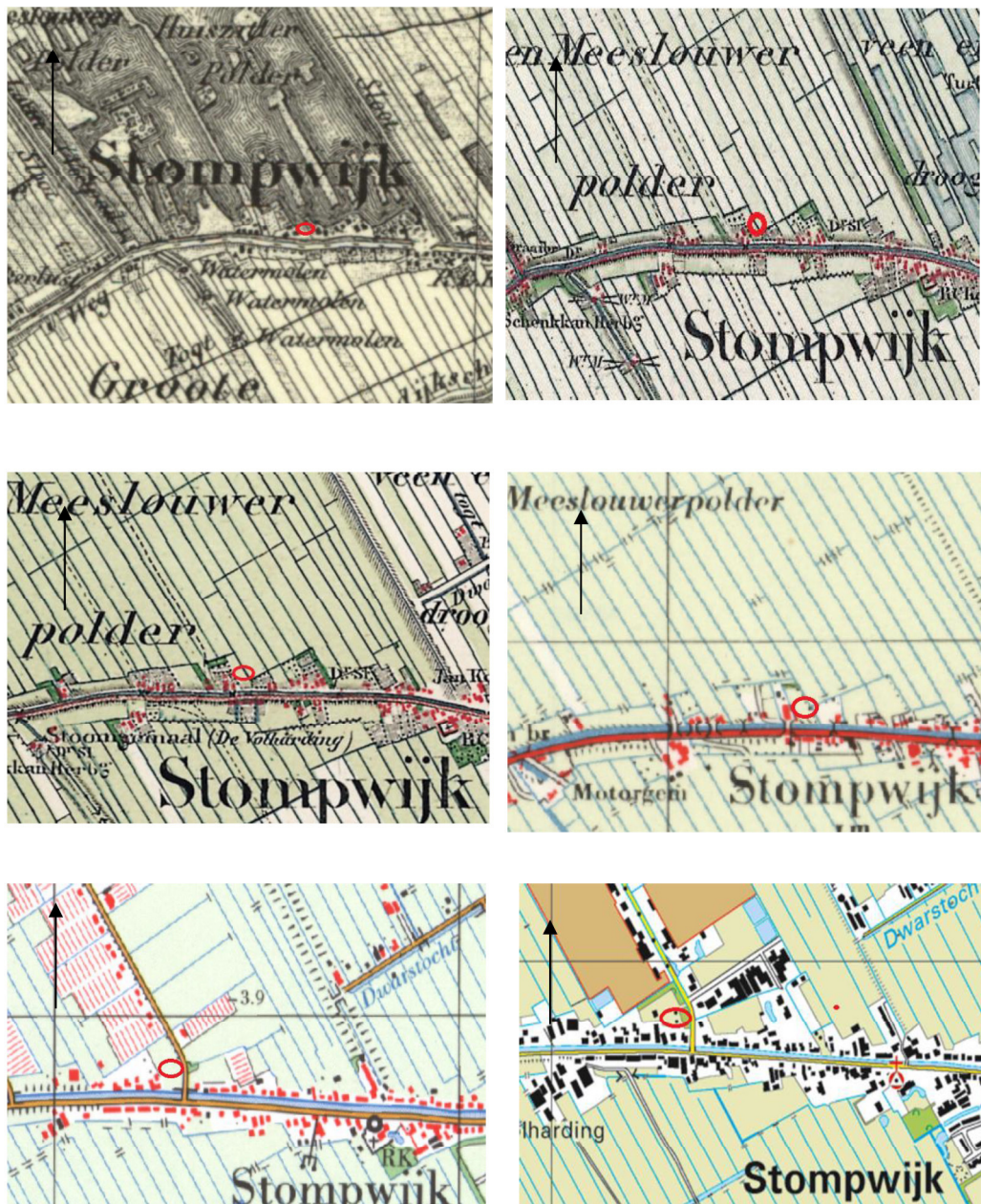

Afb. 9: Het plangebied (rood omlijnd) weergegeven op een uitsnede van de Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Stompwijk, Zuid Holland, sectie B, blad 01 (MIN08199B01); bron: Beeldbank, RCE.

³ Milieu Adviesbureau Adverbo (2016) Verkennend bodemonderzoek, Verbindingsweg Perceel B1885 en B1886 (ged.) te Stompwijk

Op de kaart is te zien dat de huidige planlocatie geen bewoning kende. Verder is de planlocatie (donker) ingekleurd; dat zou betekenen dat nagenoeg de gehele planlocatie destijds is ontevend.

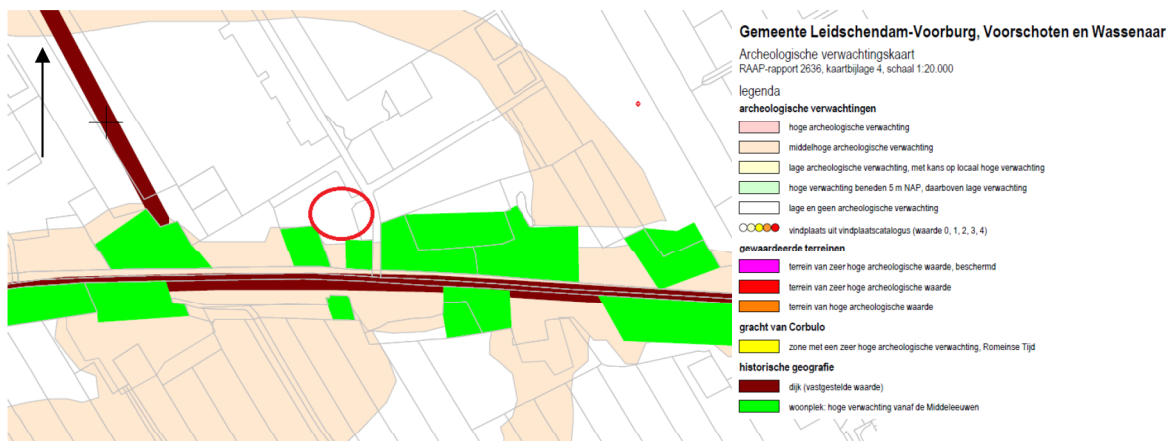
Op de volgende kadastrale kaarten (van links boven naar rechtsonder uit resp. 1860, 1890, 1920, 1950, 1980 en 2010) is te zien dat het plangebied nooit bebouwd is geweest en hoogstwaarschijnlijk diende als grasland. De Huyssitterweg werd aangelegd in 1963/1964.

Afb.10: Het plangebied (rood omlijnd) op kadastrale kaarten uit resp. 1860, 1890, 1920, 1950, 1980 en 2010; bron: www.topotijdreis.nl

Archeologische monumenten, onderzoeken en waarnemingen⁴

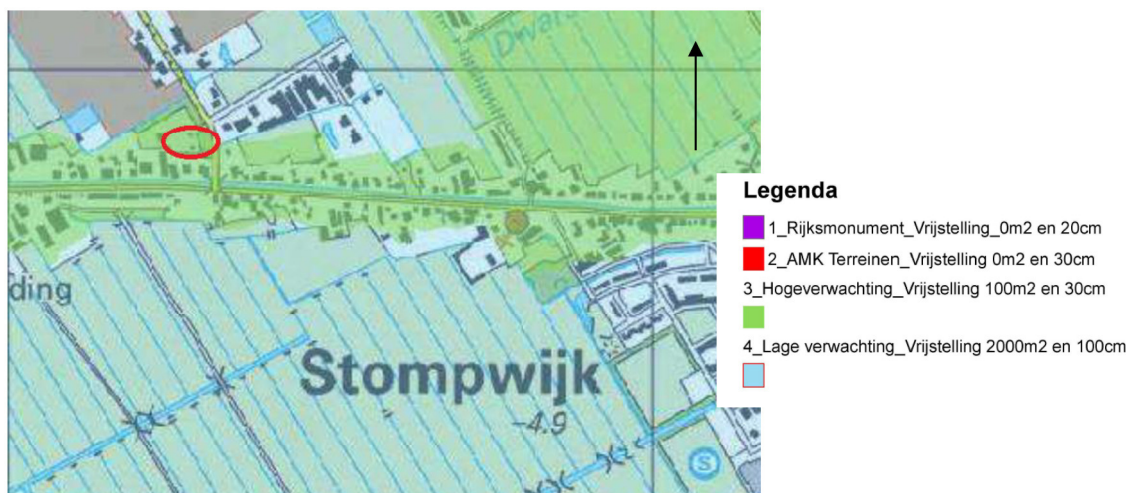
De gemeenten Voorburg, Leidschendam, Wassenaar en Voorschoten (de zgn. Pact van Duivenvoorden-gemeenten) hebben in 2012 archeologisch adviesbureau RAAP (Leiden) een archeologische waarde- en verwachtingskaart laten opstellen voor hun grondgebied. Een uitsnede van deze kaart – met planlocatie – is hieronder weergegeven. Zie afbeelding 11.

Afb. 11: Uitsnede uit de gemeentelijke archeologische waarde- en verwachtingskaart van 2012; het erfterrein (zwart omlijnd) en de planlocatie (rood omlijnd) kenen op basis van deze kaart een middelhoge archeologische verwachting. Bron: RAAP (2012).

De planlocatie heeft op deze kaart een *lage archeologische verwachting* (kleur: wit). Mogelijk aanwezige oude (historische gebouwen/boerderijen) zijn groen gekleurd op de kaart. Deze zijn niet aanwezig in het plangebied. Zones met een *'middelhoge verwachting'* zijn roze gekleurd; dit betreft het gebied direct ten zuiden van de planlocatie, maar niet het plangebied zelf.

In 2013 heeft de gemeente Leidschendam-Voorburg haar archeologiebeleid aanzienlijk vereenvoudigd. In dat kader is toen een 'archeologische beleidskaart herijking 2013' vastgesteld⁵. De planlocatie (in rood) is hieronder afgebeeld (afb. 12) op die kaart.

Afb. 12: Uitsnede uit de gemeentelijke archeologische beleidskaart herijking 2013; de planlocatie (rood omlijnd) kent op basis van deze kaart een hoge archeologische verwachting (kleur: groen).

⁴ Informatie afkomstig uit ARCHIS III, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

⁵ Vastgesteld in de raadsvergadering d.d. 4 februari 2014

Wat opvalt aan deze beleidskaart is dat bepaalde zones – in ieder geval die langs de Stompwijkseweg en de Doctor van Noortstraat – op de beleidskaart een andere, in dit geval een hogere verwachting hebben gekregen, dan is aangegeven op de door RAAP en de door de gemeente vastgestelde archeologische waarden- en verwachtingenkaart. Dat geldt ook voor de hier onderzochte planlocatie. Op welke gronden de gemeente deze ruimere contour heeft gebaseerd is onduidelijk: het kan zijn dat de gemeente deze ruimere contour heeft aangebracht vanwege het historische bebouwingslint langs de Stompwijkseweg en de Doctor van Noortstraat. De contour zoals die door RAAP is gehanteerd en die een duidelijk en scherp onderscheidt aangeeft tussen zones met een lage verwachting en zones met een hoge(re) verwachting is in ieder geval niet overgenomen op de beleidskaart en zoals nu blijkt ook niet opgenomen in het vigerende bestemmingsplan op deze locatie.

De planlocatie bevat geen archeologische monumenten, noch zijn er ter plekke van de planlocatie archeologische waarnemingen in Archis 3 vermeld. Ook in een straal van 500 meter rondom het plangebied zijn geen archeologische monumenten noch waarnemingen vermeld in Archis 3.

Archis 3 maakt in een straal van 500 meter rondom het plangebied melding van een viertal archeologische vooronderzoeken. Het meest relevant zijn de booronderzoeken die Transect rondom de planlocatie heeft uitgevoerd. Op de locatie Huyssitterweg 14-16 (een perceel iets ten noorden van de planlocatie) liet de gemeente door Transect⁶ booronderzoek uitvoeren. De uitkomst hiervan: *.....op basis van het vooronderzoek is vastgesteld dat het onderzoeksgebied een lage verwachting heeft op de aanwezigheid van archeologische resten. Dit is gebaseerd op de mate van verstoring van de top van de oeverafzettingen, het ontbreken van sporen van bodemvorming (in de vorm van rijping of gipsconcreties) en het ontbreken van archeologische indicatoren die op de aanwezigheid van een nederzetting wijzen.* Vervolgonderzoek was derhalve niet noodzakelijk.

In aanvulling op eerder uitgevoerd booronderzoek ten behoeve van de Verbindingsweg Stompwijk liet de gemeente Leidschendam-Voorburg in 2017 Transect aanvullend booronderzoek verrichten, zo ook op de locatie direct grenzend (in het noorden) aan het plangebied. Transect constateerde⁷ op deze locatie de aanwezigheid van een oeverwal met in één boring bodemvorming. Op basis hiervan constateerde Transect dat die locatie een hoge verwachting kent voor mogelijke sporen en vondsten uit het Neolithicum.

Op een perceel aan de Dr. Van Noortstraat 52, dus ten zuiden van de Van Noortstraat, heeft RAAP⁸ in 2003 karterend booronderzoek verricht. De uitkomst hiervan gaf geen aanleiding tot vervolgonderzoek. Dit vanwege de aanwezigheid van veel recent puin en een met puin vermengde bodem.

2.3. Gespecificeerde archeologische verwachting

RAAP archeologisch adviesbureau heeft in 2012, bij het opstellen van een gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart, deze locatie een lage archeologische verwachting gegeven. Direct grenzend aan het noorden van het plangebied is echter de aanwezigheid van een overwal geconstateerd met mogelijk bewoningsporen uit het Neolithicum. Hazenberg Archeologie adviseert grondboringen te laten zetten om de aan- of afwezigheid van de oeverwal (met een hoge verwachting voor vondsten en sporen uit het Neolithicum) binnen het plangebied – en uiteraard binnen de verstoringsdiepte – vast te laten stellen. Omvang en kwaliteit van een mogelijk oeverwal in het plangebied is afhankelijk van de mate van bewerking/verstoring in het verleden en de loop van deze oeverwal. De kans op het aantreffen van vondsten en sporen *na* het Neolithicum lijkt laag gezien de afvening van het gebied. Voor de periode vanaf het Neolithicum krijgt het plangebied daarom een lage verwachting mee.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

⁶ [REDACTED] (2016)

⁷ [REDACTED] (2017)

⁸ [REDACTED] (2003)

In dit bureauonderzoek is vastgesteld dat de planlocatie op de gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart een lage archeologische verwachting kent. Gegeven echter de uitkomsten van het Transect onderzoek, die een overwal aantoonde direct grenzend aan het plangebied, adviseert Hazenberg Archeologie echter toch een inventariserend booronderzoek in het plangebied te laten uitvoeren.

Gezien de geringe omvang van het plangebied adviseert Hazenberg Archeologie een vier/vijftal boringen te laten zetten of anders zoveel als nodig is om de aan- of afwezigheid van een oeverwal aan te tonen. Het lijkt raadzaam in ieder geval op elk van de bouwkavels – daar waar de bodem hoogstwaarschijnlijk het meest verstoord gaat worden – een boring te zetten. Op basis van de uitkomsten van dat booronderzoek kan worden vastgesteld of er mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn en of de voorgenomen bodemversturende werkzaamheden hieraan onevenredige schade toebrengen en of vervolgonderzoek noodzakelijk is.

3.1. Conclusie

De planlocatie kent een mogelijk een hoge verwachting voor sporen en vondsten uit het Neolithicum. Voor alle andere perioden na het Neolithicum kent het plangebied een lage archeologische verwachting. Gegeven de mogelijke aanwezigheid van een oeverwal adviseert Hazenberg Archeologie het bevoegd gezag de vergunningaanvrager een inventariserend booronderzoek te laten uitvoeren. Dat booronderzoek kan inzicht geven in de bodemopbouw, de intactheid van het plangebied en kan ook vast stellen of de voorgestelde bodemversturende werkzaamheden onevenredige schade toebrengen aan mogelijk aanwezige archeologische waarden.

Beantwoording onderzoeksvragen

- 1. Zijn er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bekende archeologische resten bekend? Zo ja, is bekend wat de aard, omvang, ligging, datering van deze resten is?*

Er zijn binnen de grenzen van het onderzoeksgebied geen archeologische resten bekend.

- 2. Worden binnen de grenzen van het plangebied archeologische resten verwacht? Zo ja, wat is de omvang, ligging, aard en datering van deze verwachte resten?*

Mogelijk is in het plangebied een oeverwal aanwezig met sporen en vondsten uit het Neolithicum. Op deze oeverwal is het mogelijk sporen en vondsten aan te treffen van bewoning uit deze periode. Deze kunnen bestaan uit o.a. bewerkt vuursteen en haardkuilen. De oeverwal in het aangrenzende gebied werd geconstateerd vanaf 20-150 cm. -mv. In één van de boringen is bodemvorming geconstateerd.

- 3. In hoeverre hebben (sub)recente ingrepen binnen de plangebieden eventueel aanwezige archeologische waarden aangetast?*

De bodem in het plangebied is hoogstwaarschijnlijk op de plekken van voormalige sloten verstoord. Voor de rest lijkt het plangebied onverstoord.

- 4. Is vervolgonderzoek noodzakelijk om de eventueel aanwezige resten op te sporen of om de waarde ervan te bepalen?*

Hazenberg Archeologie adviseert de gemeente Leidschendam-Voorburg vervolgonderzoek te laten uitvoeren.

- 5. Welke archeologische waarden bevinden zich in de directe omgeving, doch buiten de grenzen van het onderzoeksgebied, in een straal van 500 m?*

In een straal van 500 meter zijn nagenoeg geen andere relevante archeologische waarden aangetroffen. Wel is door Transect nog een dijklichaam uit de middeleeuwen – nieuwe tijd in kaart

gebracht. Deze vertegenwoordigt ook een veenrestdijk en een veenontginning waarvan de aanleg in tijd terug kan gaan tot rond 1300.

3.2. Aanbevelingen

Hazenberg Archeologie adviseert het bevoegd gezag vervolgonderzoek te laten uitvoeren.

3.3. Beoordeling

Een exemplaar van dit document dient verzonden te worden naar het bevoegd gezag ter beoordeling c.q. vaststelling.

BRONNEN

Literatuur

Archeologische beleidskaart herijking 2013, gemeente Leidschendam-Voorburg

Archeologische waarde- en verwachtingskaart gemeenten Leidschendam-Voorburg, Wassenaar en Voorschoten, 2012, archeologisch adviesbureau RAAP (Leiden)

Bestemmingsplan Stompwijk (NL.IMRO.1916.Stompwijk-VG01), vastgesteld 2016

Berendsen, H., 2005: *Landschappelijk Nederland. De fysische-geografische regio's*, Assen.

Berendsen, H., 2008: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*, Assen

Kerkhoven, A. (2017), Transect-rapport 1523 Aanvullende boringen Verbindingsweg Stompwijk (gem. Leidschendam-Voorburg), Een Inventariserend Veldonderzoek Overige (IVO-O), Verkennende en karterende fase, Utrecht

Kroes, R.A.C et al, RAAP-RAPPORT 2636 (herziene eindversie), Gemeenten Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar; Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart

Milieu Adviesbureau Adverbo (2016) Verkennend bodemonderzoek, Verbindingsweg Perceel B1885 en B1886 (ged.) te Stompwijk

Müller, A. (2003), RAAP-notitie 449, Plangebied Dr. van Noortstraat te Stompwijk, gemeente Leidschendam-Voorburg, een inventariserend archeologisch onderzoek, RAAP Archeologisch Adviesbureau b.v. Amsterdam

Nales, T. (2016), Transect-rapport 1128 Stompwijk, Huyssitterweg 14-16, Gemeente Leidschendam-Voorburg (Z-H), Inventariserend Veldonderzoek (IVO; verkennende en karterende fase fase), Utrecht

Nota archeologie herijking 2013 (GEMEENTEN LEIDSCHENDAM-VOORBURG, WASSENAAR EN VOORSCHOTEN)

Stichting voor Bodem Kartering, 1977: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50 000. kaartblad 30H 's-Gravenhage*, Stiboka, Wageningen.

Internet

Alterra Wageningen Universiteit, *Aardkunde*, geraadpleegd in april 2018.
www.aardkunde.nl

Geologische Dienst Nederland (TNO), *DINO-loket*, geraadpleegd in maart 2018.
www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens

Google Maps, *Topografisch kaartmateriaal en satellietbeelden*, geraadpleegd in april 2018.
www.google.nl/maps

PDOK, *PDOK Viewer*, geraadpleegd in april 2018.
<http://pdokviewer.pdok.nl/>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, *Centraal Archeologisch Archief*, april 2018.
<https://archis.cultureelerfgoed.nl>

Historische kaarten, *lokale geschiedenis*, geraadpleegd in april 2018
www.erfgoedleiden.nl

BIJLAGE 1 INRICHTINGSPLAN

